

شبهه شناسی

شبهه شناسی | گفت‌وگو با دانشجو و طاب جوان

ماهنامه ویژه بویش مطالعاتی دانشجویان و طاب جوان
مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات (حوزه‌های علمیه)
شماره چهل و شش | فروردین ماه ۱۴۰۵

۴۶

وقتی سقف دانایی آتش می‌گیرد

مدرسه، نماد معصومیت است؛ نه تنها ساختمان کوچکی با چند کلاس، بلکه هسته تمدن. هر بار که دیواری از مدرسه فرو می‌ریزد، گویی سنگی از بنای آینده انسان فرو افتاده است. هر تخته‌سیاهی که زیر آوار می‌ماند، در حقیقت روایت ناتمام رویاهای کودکانی است که می‌خواستند جهان را بهتر کنند. جهان امامی بیند که چگونه گاهی جنگ آن قدر بی‌رحم می‌شود که حتی خطوط قرمز دیرینه بشر را لگد مال می‌کند. با این همه، تاریخ بارها نشان داده است کسانی هستند که این خطوط را نادیده می‌گیرند؛ گویی برای آنان هیچ مرزی مقدس نیست. دردناک‌تر آن که ویرانی مدرسه تنها ویرانی امروز نیست؛ زخمی است که نسل آینده با آن بزرگ می‌شود. کودکی که زیر آوار صدای معلمش را گم کرده، چه‌گونه فردا می‌تواند جهانی آرام بسازد؟ جوانی که کتاب نیم‌سوخته‌اش را از میان خاک بیرون می‌کشد، چه آینده‌ای در ذهنش خواهد داشت؟ این زخم‌ها از تن کودک می‌گذرند و به روح جامعه می‌رسند.

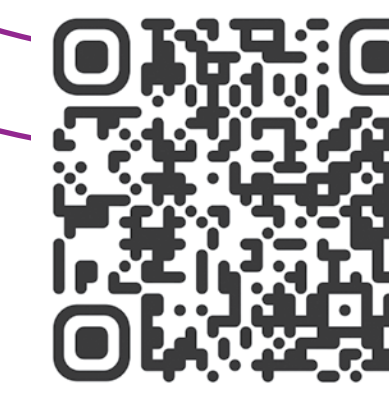
رهبر شهید از نگاه رهبر جدید

صحبت از مردی است که آنقدر که مشهور بود، شناخته نشد. همه می‌دانند که قائد شهید ما، فقیهی زمان شناس و بصیر، مجاهدی خستگی‌ناپذیر و چون کوه استوار و محکم، عالمی عامل و ربانی، اهل ذکر و تهجد و تضرع به درگاه ربوبی و توسل به ذوات مقدسه معصومین صلوات‌الله و سلامه علیهم اجمعین، و از عمق جان، مؤمن به وعده‌های الهی بودند. از خصوصیات دیگر ایشان ایران دوستی و تلاش مستمر برای استقلال هر چه بیشتر ایران عزیز بود که در کنار آن بر وحدت کلمه و انسجام ملی تاکید داشتند. ایشان عمری را در تلاش برای برپایی نظام اسلامی و قوام و بقاء آن طی کردند و در عین حال جمهوری اسلامی بدون مردم از نظر ایشان بی‌معنا می‌نمود. در عین اقتدار و صلابت، بهره‌افزای از ظرافت در اندیشه و نگرش به امور داشتند. به ظرفیتهای کشور خصوصاً جوانان توجه ویژه‌ای مبذول می‌کردند. به علم و فناوری و پیشرفت در سایه آن اهمیت می‌دادند.

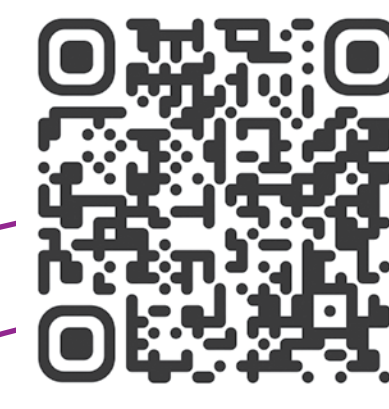
بازتاب اعمال خوب و بد

در جهان بینی اسلامی، جهان مادی تنها یک فضای بی‌روح و بی‌تفاوت نیست؛ بلکه میان اعمال انسان و وقایع طبیعی، رابطه‌ای مستقیم و عمیق برقرار است. قرآن کریم و روایات معصومان علیهم‌السلام با تاکید بر این اصل، بیان می‌دارند که رفتارهای نیک و بد انسان‌ها، بازتاب‌هایی در کالبد جهان دارند. این بازتاب‌ها گاه در قالب «برکت و نعمت» و گاه در هیبت «بلا و مصیبت» تجلی می‌یابند. قرآن کریم به روشنی میان عملکرد انسان و آشفتنگی‌های طبیعت پیوند برقرار می‌کند. در سوره روم (آیه ۴۱) آمده است: «فساد در خشکی و دریا، به سبب آنچه دست‌ان مردم فراهم آورد». آشکار شده است تا آنان را به چشاندن بخشی از پیامد اعمالشان. شاید به سوی اصلاح بازگرداند. همچنین آیه ۴۵ سوره فاطر، از لطف و مهلت الهی در برابر گناهان انسان سخن می‌گوید: «اگر خداوند بلافاصله انسان‌ها را به سبب گناهانشان مجازات می‌کرد، هیچ جنبنده‌ای بر روی زمین باقی نمی‌ماند؛ اما نظام جهان بر پایه «لطف و مهلت» استوار است تا فرصت بازگشت فراهم باشد.

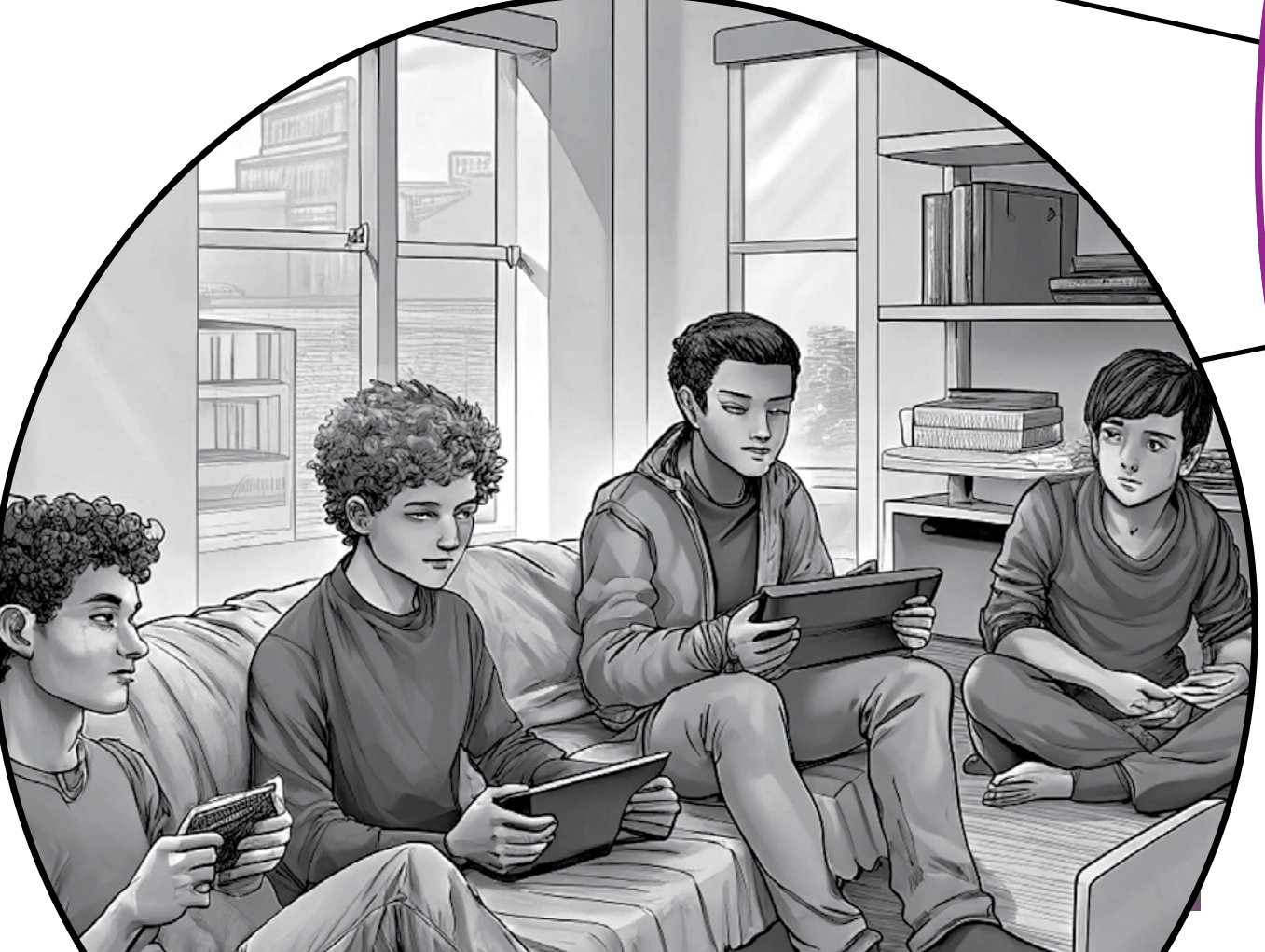

تنگه هرمز یا سرگردانه

در روزگاری که منطقه با تنش‌های بی‌سابقه و اقدامات تجاوزگرانه دست‌به‌گریبان است، مطرح این شبهه که «ایران با اعمال محدودیت در تنگه هرمز، قوانین بین‌الملل را نقض کرده و به حقوق آب‌های آزاد تجاوز می‌کند»، بیش از آنکه یک پرسش حقوقی باشد، یک ابزار تبلیغاتی و بخشی از جنگ روانی دشمنان برای تضعیف جایگاه حاکمیتی ایران است. برای درک درست این موضوع، باید میان «حقوق دریاها در زمان صلح» و «حقوق دفاع مشروع در شرایط جنگی و تجاوزگری» تفکیک قائل شد. نخستین واقعیت، مالکیت مسلم و غیرقابل انکار ایران بر جزیره هرمز و آب‌های مجاور آن است. تنگه هرمز، به دلیل هم‌جواری با سواحل و جزایر تحت حاکمیت ایران، طبق استانداردهای حقوقی، تحت نظارت و صلاحیت این کشور قرار دارد. طبق مواد ۴۱، ۴۲ و ۴۳ کنوانسیون حقوق دریاها (UNCLOS)، اگرچه تنگه‌های بین‌المللی دارای قواعد خاصی برای عبور هستند، اما دولت‌های ساحلی این حق را دارند که برای حفظ ایمنی، مدیریت ترافیک دریایی، کنترل زیست‌محیطی و تأمین امنیت ملی خود، مقررات و نظارتی را وضع کنند؛ اما آنچه اکنون در منطقه شاهد آن هستیم، تغییر ماهیت از «وضعیت صلح» به «وضعیت تنش و تجاوز» است.

منتشر شد

حقوق کودکان در فضای مجازی

شبهه: محدود کردن فضای مجازی برای کودکان، با حقوق کودک، از جمله حق آزادی، حق رشد و پیشرفت او، در تنافی قرار دارد؛ در حالی که این حقوق، در پیمان نامه حقوق کودک و نیز کنوانسیون حقوق کودک، به صراحت بیان شده است.
پاسخ: در کنوانسیون حقوق کودک، چهار اصل عمومی مهم، که عبارت از اصل منع تبعیض (ماده ۲)، بهترین منافع کودک (ماده ۳)، حق بر حیات، بقا و رشد (ماده ۶) و حق بر شنیده شدن (ماده ۱۲) است. کودک به دلیل نداشتن بلوغ فکری و قدرت تشخیص کافی، در فضای مجازی بیشتر در معرض آسیب‌هایی مانند محتوای نامناسب، خشونت، سوءاستفاده جنسی، اعتیاد به اینترنت و فریب‌های روانی قرار دارد. در چنین شرایطی، رها کردن کودک در این فضا به نام آزادی، در واقع نادیده گرفتن حق او بر امنیت، سلامت روان و رشد سالم است و خلاف مصلحت اندیشی خواهد بود. بنابراین، نظارت والدین و تعیین چارچوب‌های مشخص، یک وظیفه تربیتی و اخلاقی محسوب می‌شود. از سوی دیگر، این محدودیت باید هوشمندانه و تدریجی باشد.

تجربه سقوط غرب

زن به عنوان موجودی لطیف و زیبایی دوست، همواره گرایش به خودآرایی و دلبری دارد. این ویژگی فطری، در صورت فقدان چارچوب‌های اخلاقی، می‌تواند به عاملی برای انحراف روابط انسانی تبدیل شود. در این میان، احکام الهی با شناخت دقیق از طبیعت انسان، مسیر صحیح بهره‌گیری از این گرایش‌های فطری را مشخص می‌کنند. مطالعات جامعه‌شناختی در غرب نشان می‌دهد که حذف تدریجی مرزهای اخلاقی در حوزه پوشش، به برهنگی کامل و حتی فراتر از آن انجامیده است. جامعه‌ای که روزی با حجاب جزئی شروع به شکستن حریم‌ها کرد، امروز به مرحله‌ای رسیده که برهنگی را نیز کافی نمی‌داند. نگاهی به راهی که دنیای غرب پیموده و نیز روند فعلی جامعه خودمان نشان می‌دهد که عدم پوشش به برداشتن چادر و روسری و شال محدود نمی‌شود و این مسیر بدون تردید تا برهنگی کامل ادامه دارد. زنان جامعه باید قدر و منزلت خود را بدانند. برداشتن روسری و باد خوردن به موی سر، پایان راه نیست بلکه آغاز سقوط است.

تکنیک «ایجاد دوقطبی کاذب»

یکی از ابزارهای فریبنده در جنگ‌های شناختی است که با هدف هدایت فکر مخاطب به سمت تصمیمی از پیش تعیین شده به کار می‌رود. دوقطبی کاذب چیست؟ تصور کنید کسی به شما می‌گوید: «فقط دو راه داری: الف یا ب». مشکل اینجا است که نویسنده یا گوینده این دو گزینه را طوری جلوه می‌دهد که انگار هیچ گزینه دیگری وجود ندارد و یکی از این دو (معمولاً گزینه‌ای که خودش می‌خواهد شما انتخاب کنید) بهترین یا حداقل، گزینه «کمتر بد» است. در حالی که در واقعیت، شاید ده‌ها راه حل دیگر وجود داشته باشد که هرگز مطرح نمی‌شوند. هدف اصلی این تکنیک، محدود کردن فکر و انتخاب مخاطب است. با القای این حس که تنها دو گزینه وجود دارد، از او می‌خواهند که بین بد و بدتر، یا بین یک گزینه مطلوب و یک گزینه نامطلوب کاملاً افراطی، یکی را انتخاب کند. این کار باعث می‌شود مخاطب از بررسی گزینه‌های سوم، چهارم، یا راه‌های میانه و منطقی بازماند.

معجزه امروز

شبهه: با پیشرفت فناوری‌های ثبت و ضبط تصویر و صدا در دوران معاصر، دیگر شاهد وقوع معجزات خارق‌العاده‌ای مانند تبدیل عصا به اژدها یا زنده شدن مردگان نیستیم و این امر، گواهی بر افسانه بودن یا اغراق آمیز بودن گزارش‌های تاریخی معجزات پیامبران پیشین تلقی می‌شود. این دیدگاه، ناشی از نگاهی سطحی و تقلیل‌گرایانه به ماهیت معجزه، بستر تاریخی- فرهنگی ظهور آن و قابلیت‌های شناختی بشر است. در تحلیل این شبهه، می‌توان به چندین نکته کلیدی و مستند اشاره کرد: اول، معجزه در گفتمان اسلامی، دلیل و ابزاری برای اثبات ادعای نبوت است. یا ختم نبوت به حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و پایان یافتن سلسله پیامبران الهی، ضرورت ظهور معجزه‌های حسی جدید و تکرار شونده نیز منتفی شده است (طباطبایی، ۱۳۹۰ق، ص ۱، ج ۵). بنابراین، انتظار ثبت معجزه‌ای جدید از سوی یک نبی، انتظاری ناموجه است. معجزه‌های گذشته، در بستر تاریخی خود و برای مخاطبان خاص خود رخ داده‌اند و هدف اصلی آن‌ها، هدایت مردم آن عصر و اثبات ارتباط ویژه پیامبر با عالم غیب بوده است.

